

kauskiene eksperimentiškai tyrė inesyvo ir iliatyvo priegaides uteniškių tarmėje. Vytautas Kardelis su Daiva Kardelyte-Grinevičiene kalbėjo apie vieną laiko raiškos atvejį rytų aukštaičių vilniškių plote. Asta Leskauskaitė žodžių darybos požūriu analizavo *ju* kamieno daiktavardžius pietų aukštaičių tarmėje. Nijolė Tuomienė lingvogeografiniu ir istoriniu aspektu nagrinėjo periferinių šnektų buitinę leksiką. Nijolė Birgelienė aptarė lenkų kalbos įtaką Punsko šnektai, o Lina Kazlauskienė – gretinamųjų ir priešinamųjų jungtukų pateikimą rengiamame Jonišio šnektų žodyne.

Konferencijoje perskaitytus pranešimus numatoma publikuoti leidinio *Kalbos istorijos ir dialektologijos problemos* III tome.

Saulius Ambrazas

LINGVISTINĖS TIPOLOGIJOS KURSAI VILNIUJE

2007 metų gegužės 30–birželio 1 dienomis Vilniuje, Lietuvių kalbos instituto patalpose, vyko kvalifikaciniai kursai „Sintaksinė tipologija: savita ir visuotina lietuvių kalbos gramatinėje sandaroje“. Kursus surengė Lietuvių kalbos instituto Gramatikos skyrius. Rengėjų siekta jaunus Instituto mokslininkus ir aukštųjų mokyklų

dėstytojus supažindinti su kai kuriais naujesniais sintaksinės tipologijos tyrimais, vykdomais Vakarų Europos universitetuose. Kursus rėmė Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė, iš dalies finansavo Europos Sąjungos struktūriniai fondai.

Į kursus paskaitų skaityti buvo pakviesti trys užsienio lektoriai, tarptautiniu mastu pripažinti tipologai: Winfriedas Boederis iš Oldenburgo universiteto Vokietijos šiaurės vakaruose, Östenas Dahlis iš Stockholmo universiteto (Švedija) ir Irina Nikolaeva iš Londono universiteto (Jungtinė Karalystė).

Profesorius emeritas Winfriedas Boederis Freiburgo ir Hamburgo universitetuose studijavo lyginamąją kalbotyrą ir klasikinę filologiją. 1967 metais Hamburgo universitete jis apgynė habilitacinį darbą iš bendrosios ir lyginamosios kalbotyros. 1973–2002 metais Oldenburgo universiteto Svetimkalbių filologijų instituto (*Fremdsprachenphilologischen Institut*) Anglistikos seminare dirbo kalbotyros ir komunikacijos teorijos profesoriumi. Jo mokslinių interesų sritis – gramatikos teorija, kalbų tipologija ir Kaukazo kalbos. Štai kelios naujesnės jo publikacijos: *Depictives in Kartvelian*, in Nikolaus P. Himmelmann, ed., *Secondary predication and adverbial modification*, Oxford: University Press, 2005, 201–236; *The South Caucasian languages*, *Lingua*

115, 2005, 5–89; Protasis and apodosis in the Kartvelian languages, *Sprachtypologie und Universalienforschung* 58, 2005, 16–25; Evidentiality in Georgian, in Lars Johanson, ed., *Evidentials. Turkic, Iranian and neighbouring languages*, Berlin, 2000, [275]–328 (Empirical approaches to language typology 24). Kursų dalyviams Winfriedas Boederis papasakojo apie leksikalizaciją, konfiguratyvumą (*configurationality*) ir sintaksinių ryšių žymėjimą. Pirmajame seminare jis kalbėjo apie skirtingą leksinį semantinių požymių ir jų klasių kodavimą, antrajame – apie fiksuotą ir laisvą, žymėtą ir nežymėtą sintaksinių vienetų tvarką sakinyje. Trečiajame seminare buvo nagrinėjamas sintaksinių santykių žymėjimas frazės ir sakinio lygmenyse.

Bendrosios kalbotyros profesorius Östenas Dahlis nuo 1980 metų dirba Stockholmo universiteto Humanitarinio fakulteto Kalbotyros katedroje. Jis yra daugybės straipsnių ir knygų bendrosios semantikos, morfologijos, sintaksės, lingvistinės tipologijos tematika autorius. Ypač domisi laiko ir veiklo kategorijomis, diskurso semantika, gyvumo kategorija (*Animacy*). Vienas iš *Pasaulio kalbų struktūrų atlaso* (*World atlas of language structures*) autorių. Su Maria Koptjevskaja-Tamm vadovavo tarptautiniam projektui Pabaltijo arealo kalbų konvergencijai tirti. Iš naujesnių jo publikacijų minėtinos knygos *The growth and maintenance of*

linguistic complexity, Amsterdam-Philadelphia: Benjamins, 2004 (Studies in language companion series); *Grammatik*, 2:a omarbetade upplagan, Lund: Studentlitteratur, 2003, ir redaguoti straipsnių rinkiniai *The Circum-Baltic languages: typology and contact* 1-2, Amsterdam-Philadelphia: Benjamins, 2001 (Studies in language companion series, 54) (redaguota su Maria Koptjevskaja-Tamm); *Tense and aspect in the languages of Europe* Berlin: de Gruyter, 2000 (Empirical approaches to language typology). Tipologijos kursuose Östenas Dahlis surengė porą seminarų apie laiko ir veiklo kategorijas, kuriuose aiškino semantinius ir kognityvinius laiko bei veiklo sąvokų pagrindus, laiko bei veiklo sistemų tipologiją pasaulio kalbose, šių kategorijų sąsajas su kitomis kategorijomis, tokiomis kaip evidencialumas ir miratyvumas. Trečiajame seminare jis nagrinėjo kalbinio sudėtingumo (*linguistic complexity*) sampratą, kalbų gramatinės sandaros sudėtingumą ir paprastumą, šių procesų priežastis ir padarinius.

Daktarė (PhD) Irina Nikolaeva Maskvos universitete studijavo bendrąją kalbotyrą, baigė Rusijos mokslų akademijos Kalbotyros instituto doktorantūrą (disertacija iš finų-ugrų kalbotyros). Studijas tęsė Kalifornijos (San Diego) ir Leideno universitetuose. Mokslinį ir pedagoginį darbą dirbo Maskvos valstybiniame, Budapešto, Centrinės Europos, Leideno,

Kalifornijos, Konstanzo, Oxfordo ir Essexo universitetuose. Šiuo metu yra Londono universiteto Rytų ir Afrikos studijų mokyklos lektorė. Ją ypač domina morfologinė ir sintaksinė tipologija, leksikalistinės gramatikos teorijos ir konstrukcijų gramatika. Tiria Uralo, Altajaus ir Sibiro senbuvų kalbas. Apie jas parašiusi knygas *Ostyak*, München: Lincom Europe, 1999; *A grammar of Udihe*, Berlin: de Gruyter, 2001 (su Marija Tolstaja); *A historical dictionary of Yukaghir*, Berlin: de Gruyter, 2006, ir daugybę straipsnių. Kursų dalyvius Irina Nikolaeva supažindino su naujesniais posesyvumo tyrimais. Jos seminarų temos: „Possessive relative constructions“ (apie santykinės posesines konstrukcijas, kurias tiek sintaksinės sandaros, tiek žymimų semantinių santykiu atžvilgiu siūloma laikyti posesinių ir atributinių (Modifier-Head) konstrukcijų potipiu), „Possessor advancement in the noun phrase“ (apie įvairių posesoriaus vietą daiktavardinėje frazėje, nuo kurios priklauso skirtingos sintaksinės ir semantinės bei pragmatinės šios frazės ypatybės) ir „Syntax of natural and accidental coordination: evidence from agreement“ (apie dviejų semantinių sujungiamųjų daiktavardinių konstrukcijų tipų – natūraliojo ir atsitiktinio sujungimo – skirtingą morfo-sintaksinį žymėjimą).

Kursai sutraukė per trisdešimt klausytojų. Dauguma jų – Lietuvių kalbos

instituto darbuotojai, bet atvyko ir Vilniaus universiteto, Vilniaus pedagoginio universiteto, Vytauto Didžiojo universiteto dėstytojų, Kultūros, filosofijos ir meno instituto mokslininkų, taip pat užsieniečių – doktorantų iš Varšuvos universiteto ir magistrantų iš Latvijos universiteto. Jie gavo pažymėjimus. Sutvarkyta mokomoji metodinė kursų medžiaga saugoma Lietuvių kalbos instituto Gramatikos skyriuje ir prieinama visiems, kurie domisi bendrąja kalbotyra ir tipologija. Lietuvoje šiose kalbotyros srityse dirbama mažai, todėl panašūs renginiai labai pageidautini ir ateityje.

Artūras Judžentis

ACADEMIA GRAMMATICORUM SALENSIS QUARTA

2007 metų rugpjūčio 6-10 dienomis Rokiškio rajono Kamajų seniūnijos Salų dvare vyko jau ketvirtoji kalbotyros vasaros mokykla *Academia Grammaticorum Salensis Quarta*. Kaip ir kasmet, Akademijai vadovavo jos įkvėpėjas prof. Akselis Holvoetas. Šiemet jos sudėtinę dalį sudarė Lietuvių kalbos instituto Gramatikos skyriaus pagal projektą „Lietuvos mokslininkų gebėjimų ugdymas Lietuvai integruojantis į Europos Sąjungos infrastruktūrą“ surengta vasaros kvalifikacinė mokykla „Europos lingvistinės